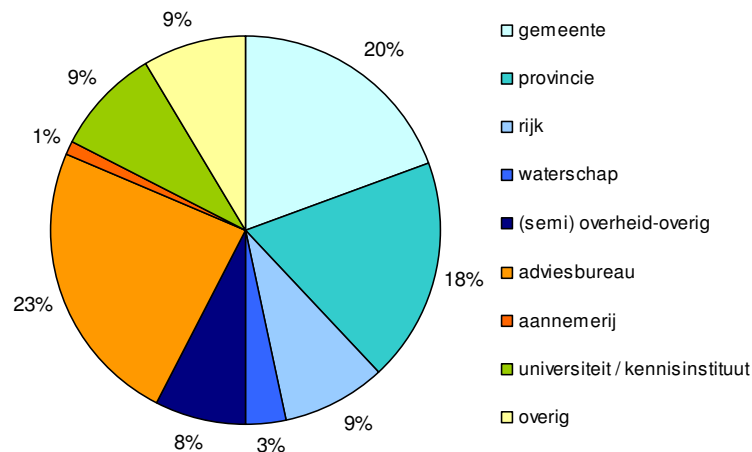

Platform bodembeheer: “Op zoek naar de bodemgraal”

5 juli, Provinciehuis 's-Hertogenbosch

Tijdens de bijeenkomst van het Platform Bodembeheer hebben de deelnemers gezocht naar de bodemgraal. Wat is de toekomst van het bodembeleid? Wat is nodig om deze toekomst tegemoet te treden? Deze vragen stonden centraal in de bijeenkomst die in de Statenzaal van de provincie Noord-Brabant werd gehouden. Zoals gebruikelijk bij het Platform bodembeheer is ook deze bijeenkomst bezocht door een brede vertegenwoordiging uit de bodemsector (zie taartdiagram).

Na een welkomstwoord van Frank Lamé van TNO (dagvoorzitter) en Hugo Artz van de provincie Noord-Brabant (gastheer) nam Peter de Ruiter het woord. Peter de Ruiter is werkzaam bij de Universiteit Utrecht en de Wageningen Universiteit.

Peter de Ruiter: “Zoek aansluiting bij actuele thema’s”

De zaal luisterde ademloos toe, hoe Peter zijn verhaal opbouwde aan de hand van bodemschatten en bodemmonsters. In zijn presentatie ging Peter terug naar de periode na de Tweede Wereldoorlog. Landbouw, woningbouwproductie en grondstoffen waren nodig om de wederopbouw gestalte te geven. Mede dankzij de schatten van de bodem was deze wederopbouw mogelijk. De kentering in het denken over bodem kwam door het aantreffen van bodemverontreiniging, de mestproblematiek en de dalende bodem. Deze bodemmonsters leidde niet alleen tot een andere perceptie van de maatschappij op de bodem, maar tot een andere benadering vanuit de wetenschap. Het is in de ogen van Peter noodzakelijk om de cirkel te doorbreken en oplossingen te zoeken die uitgaan van bodemschatten.

De oplossing ligt volgens Peter de Ruiter vooral in het vinden van de aansluiting bij actuele thema's. Klimaatverandering, natuurontwikkeling en woestijnvorming zijn thema's en die alles te maken hebben met het bodemsysteem. Peter roept de deelnemers op om de discussie over deze thema's aan te grijpen om het belang van de bodem in te brengen.

In zijn eindbetog ging Peter in op het bodemonderwijs. Peter is daarin somber gesteld. In Nederland wordt bijna geen bodemkunde meer gedoceerd. Hij spreekt de verwachting en hoop uit dat het tij gaat

keren. Niet door nieuwe bodemopleidingen te ontwikkelen, maar door bodemkunde te introduceren in andere opleidingen. Daarnaast moedigt Peter ontwikkelingen zoals Jong SKB aan, waarin jonge bodemmedewerkers van overheden en bedrijven zich verenigen.

Eveline Verbauwen: “Maatschappelijke vraagstukken liggen onder de grond”

Namens Jong SKB doet Evelien Verbauwen van de provincie Noord-Brabant een kort verslag van een bijeenkomst waarin is gesproken over een visie op duurzaam bodembeheer. In de ogen van de jonge bodemmedewerkers is de aansluiting van het sectorale bodembeleid bij integrale vraagstukken cruciaal. Vele maatschappelijke opgaven zijn verbonden aan de bodem.

De resultaten van de bijeenkomst zijn door Henk Leenaers beschreven in een notitie. Deze is onlangs door een delegatie van Jong SKB aan de Minister van VROM aangeboden.

De Bodemgraal

In het tweede deel van de ochtend is in zes sessies gediscussieerd over het bodembeleid. De discussies vonden plaats aan de ronde tafels met daaraan 10 tot 15 deelnemers en onder leiding van een gespreksleider, ondersteund door één of meerdere side-kicks. In totaal waren er zes ronde tafels, waarbij een thema centraal stond. De deelnemers konden twee sessies bijwonen.

De gespreksleider schetste in een korte toelichting het beleidsdoel over 3 tot 5 jaar en gaf daarbij aan welke beleidsprojecten daartoe zijn gestart. De deelnemers kregen vervolgens de kans om toelichtende vragen te stellen en om suggesties te doen voor aanvullende of nieuwe activiteiten of het stopzetten van huidige activiteiten. In onderstaand overzicht zijn de suggesties samengevat.

Thema: Over 5 jaar is alle bodemdata digitaal beschikbaar en betrouwbaar	
Olv Arthur de Groof (SIKB)	
Primaire punten voor plenaire terugmelding	Overige punten
<ul style="list-style-type: none"> Een hoger orgaan in Nederland zou sturend moeten zijn. Niet alleen om de uitwisseling mogelijk te maken, maar ook om de vele ontwikkelingen rondom informatie te stroomlijnen. Rekening houden met (voorbereid zijn op) het feit dat morgen integrale vragen komen. Hierbij treedt echter ook een gevoel van ongemak op bij de deelnemers omdat men de behoefte aan data in de toekomst niet weet. Ze weten wel dat de data die ze nu verzamelen waarschijnlijk niet genoeg is om die vraag te kunnen beantwoorden. De grote ongemakkelijke vraag is dan welke data zou je nodig kunnen hebben. Zeker daarom is de verbreding van bodembeleid voor databeheerders lastig in te vullen. 	<ul style="list-style-type: none"> Er is behoefte aan uniformiteit ten aanzien van de uitwisseling van data. Men vindt het niet terecht om data die in de loop der tijd is verzameld gratis weg te moeten geven aan bijvoorbeeld landmark. Opmerking: De betaling van Landmark stond in geen verhouding tot de kosten gemaakt om de data te verzamelen. Men beseft dat beter moet worden nagedacht over de betrouwbaarheid van data. Je mag er niet van uitgaan dat data in alle gevallen betrouwbaar is.

Thema: De consequenties van EU beleid voor het grondwater in het stedelijk gebied zijn in beeld	
Olv Lida Schelwald	
Primaire punten voor plenaire terugmelding	Overige punten
<ul style="list-style-type: none"> Vanuit VROM: Duidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden (voor rapportage en maatregelen) Duidelijkheid over de (criteria voor de) begrenzing van verontreinigde grondwatergebieden Hoe verhoudt de EU grondwaterrichtlijn zich tot bestaande Nederlandse regelgeving, oa circulaire bodemsanering 	<ul style="list-style-type: none"> Wat is de afstemming tussen de GWR en het gebruik van de ondergrond voor bijv. WKO. Niet alleen een focus op wat vies is, maar ook aandacht voor strategische (schone) grondwatervoorraden. Optimale ruimte voor gebiedsgericht grondwaterbeheer. Binnen 5 jaar duidelijke definities en één wettelijk kader Voorkomen van stagnatie bij ruimtelijke ontwikkelingen Verantwoordelijkheden goed afbakenen tussen lokaal geval en cluster van gevallen.

Thema: Risicogebieden in de EU bodemstrategie zijn vastgesteld	
Olv Andre Smits (provincie Drenthe)	
Primaire punten voor plenaire terugmelding	Overige punten
<ul style="list-style-type: none"> • Bodem opnemen in de klimaatdoelstellingen -> risicogebieden meeliften via klimaatdoelstellingen • Risicogebieden opnemen in de bodemvisie -> smart handhaafbaar en in overleg met gemeente + subsidies vanuit VROM • Risicogebieden: Vastleggen in de structuurvisie van de provincie, de bodemvisies en de gemeentelijke bodemambities • Bewustwording van de betekenis van de bodem 	<ul style="list-style-type: none"> • Werken aan draagvlak en communicatie • Beleidsintegratie: breng in beeld wat we al doen. • Vooraf bedenken welke beheersmaatregelen in zo'n gebied zouden moeten gelden • Snel duidelijkheid over taken en rollen van provincies, gemeenten en waterschappen • Belang voor samenleving benadrukken. • Bodemgegevens centraal beschikbaar t.b.v. monitoring risico's

Thema: Over 5 jaar speelt ecologisch bodembeheer een belangrijke rol bij RO in het landelijk gebied	
olv Kor Zwart (Altera)	
Primaire punten voor plenaire terugmelding	Overige punten
<ul style="list-style-type: none"> • Koppeling van compensatiegebieden aan de ontwikkeling van natuurgebieden • Stimuleren van lagere overheden en provincies met goede ideeën over landschap en ecologie door VROM, • Help de lokale overheid met het zichtbaar maken van hoge ecologische waarden • Bodem en ecologie meer koppelen, uitdaging van bodemonmonster kans te maken 	<ul style="list-style-type: none"> • (ook) de positieve bodemkwaliteiten benoemen. • Durf de belangen te benoemen en daarmee ook voorbij te gaan aan je eigen sectorale belang. • Verdere ontwikkeling van instrumenten voor de definitie van een goede ecologische bodem. • Naast verplicht onderzoek naar bodemverontreiniging ook verplichte inventarisatie van bodemkansen/schatten • De belangrijkste uitdaging is hoe je van 'monster' naar 'schat' komt. Daarbij zijn goede voorbeelden noodzakelijk, zou waardevermeerdering a.g.v. duurzaam ecologisch beheer zichtbaar gemaakt kunnen worden en is een goede communicatie en opleiding onontbeerlijk • Landbouwsubsidies koppelen aan EU bodembeleid • Vertel de burger het verhaal van de bodem • Kansrijke en ideeënrijke initiatieven op gemeenteniveau verdienen meer ondersteuning vanuit provincie en rijk • Er zijn krachtige trajecten noodzakelijk (vergelijkbaar met de instelling van de Kaderrichtlijn Water, waarbij de doelstellingen helder in beeld gebracht moeten worden; een betere koppeling van bodembeleid en waterbeleid is trouwens erg belangrijk • Ecologie zou als maatlat voor bodemkwaliteit kunnen gaan fungeren

Thema: 50 gemeenten hebben hun grondverzet vastgelegd in gebiedsspecifiek beleid Olv Jos Verheul (Bodem+)	
Primaire punten voor plenaire terugmelding	Overige punten
<ul style="list-style-type: none"> • Bodemdoctor komt naar je toe (a la klimaatbeleid, waarin SenterNovem de gemeente afloopt en ondersteunt) • Bodembeleid verplicht uitgewerkt in bestemmingsplan (breed bodembeleid) • Er is een nadrukkelijker rol van de provincie nodig om de ontwikkelingen in de verschillende regio's te coördineren • Versnippering beleid kan alleen met uniforme (meet) instrumenten en werkprocessen 	<ul style="list-style-type: none"> • Grondverzet meer als onderdeel in planproces meenemen • Kansen zien! Samenwerking vraagt om interactie; aansluiting bij maatschappelijke opgave • Haak aan bij meest in het oog springende thema van de routeplanner • Geef grondverzet vorm via een interactief proces in de regio. • Bodembeheerplan alleen aan gemeenteraad voorleggen indien het voorzien is van een verklaring van geen bezwaar van Bodem+ (toetsing risicotoolbox) • Primair is om zelf een bodemvisie te hebben • Gebiedsspecifiek beleid grondverzet is tevens een kans verbreed beleid te maken. • Breder gaan is vopor veel gemeenten alleen interessant als ze ook breder samenwerken • Bevoegd gezag moet eerder met belanghebbenden rond de tafel, dus niet achteraf zeggen "nee, je kunt niet", maar vooraf bij planontwikkeling het beste gebied kiezen. • Probeer RO uitdagingen/knelpunten op te lossen met bodemoplossingen • Ambitie is knelpunten op lossen. Gebiedsgericht bodembeleid is hulpmiddel, maar geen doel op zich.

Thema: Nazorg, een oplossing voor het dilemma van de eeuwigheid Olv Aernoud Pasop (Bodem+)	
Primaire punten voor plenaire terugmelding	Overige punten
<p>1. Nazorg vanuit een breder kader benaderen; Nazorg wordt nog te veel locatiegericht benaderd. Integreer met andere vakgebieden en neem ontwikkelingen en maatregelen vanuit deze beleidskaders mee in je afweging bij de sanering van en nazorg op een locatie</p> <p>2. Zorg voor een landelijke nazorgorganisatie; In het werkveld bestaat er behoefte aan één landelijke nazorgorganisatie voor de afkoop van de grotere nazorglocaties. Op dit moment is er nog onvoldoende vertrouwen in de borging van zowel organisatorische en financiële aspecten. Door het opzetten van één landelijke nazorgorganisatie waarbij de overheid garant staat kan voldoende bulk en daarmee waarborg gecreëerd worden voor het afkopen van nazorglocaties.</p> <p>3. Verbeter de communicatie over nazorg; Op het gebied van nazorg wordt te weinig gecommuniceerd en is onvoldoende bekend over de risico's en de juridische consequenties. Nazorg is nog steeds een black box. Hierdoor wordt een nazorglocatie door de buitenstaander nog steeds gezien als een locatie met een restverontreiniging met onbekende risico's en verplichtingen waardoor de waarde van een dergelijk perceel sterk beïnvloed wordt. Overname en herontwikkeling van locaties met een nazorgverplichting blijft hierdoor achter. Maatschappelijke acceptatie van nazorg en nazorglocaties is van belang.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Duidelijkheid over hoe om te gaan met nazorg bij gebiedsgerichte aanpak stedelijk grondwater • Overheid moet richting geven aan nazorg (visie) en daarover communiceren; • Loskoppelen van boven- en ondergrond; • Verbeter de handhaafbaarheid van nazorg; • Maak duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is. Dit geldt zowel voor bevoegde gezagen, maar ook voor projectontwikkelaars, eigenaren, enz. • Zorg voor goede nazorg rekenmodellen zodat vooraf een goede afweging tussen saneringsvarianten met verschillende nazorgverplichtingen is te maken; • Niet alleen het vastleggen van bodeminformatie in geautomatiseerde systemen is van belang, maar juist ook kennis over restverontreinigingen; •

Aanvullende opmerkingen in de Graal	
Aansluiten bij lopende initiatieven	Nieuwe initiatieven
<ul style="list-style-type: none"> - Internationaal jaar van de aarde aangrijpen voor communicatie over bodem als schat - Verbeteren van de onderbouwing van de normstelling: <ul style="list-style-type: none"> o hogere betrouwbaarheid o correctie L&H herbezien - Eerst minder moeten, dan komt de tijd voor mogen snel - Verdeling wbb budget →2009. Verdeelsystematiek afhankelijk van datakwaliteit! (Datakwaliteit onvoldoende →consequenties voor budget) - Geen nieuwe dingen/regels bedenken, maar wat we hebben uitvoeren / doen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Naar een basisregistratie milieu-informatie - Communiceer: Duurzaam bodembeheer is beschaving en dat moet terug - “Early adopter subsidie” voor provincies die inspelen op toekomstige ontwikkelingen mbt beleid (EU bodemstrategie) en randvoorwaarden van het natuurlijk systeem (klimaatverandering) - zorg dat de norm voor uitloging van bouwstoffen niet ruimer is dan de Europese maximale uitlognorm voor inerte stortplaatsen - creëer geen locaties die eeuwige nazorg behoeven - bepaal dat voor IBC toepassing voldoende fonds moet zijn om de nazorg/monitoring te betalen - Meer aandacht voor bodem/ondergrond/grondwater in aardrijkskunde, economie, sociologie, biologie op lagere en middelbare scholen - Hoe paradoxaal het ook klinkt: decentralisatie is een proces dat een centrale regie nodig heeft. Geld, rollen en informatie. - Informeer meer/beter de gemeenten - decentralisatie kan niet zonder goede communicatie zorg voor middelen - bodem is niet het enige thema, want gemeenten krijgen op vele fronten te maken met decentralisatie - Risicogebieden voor CO₂ + methaan uitstoot zijn niet meegenomen in de EU-bodemstrategie. Bijv veengebieden die ontwaterd worden dragen veel bij aan de CO₂ uitstoot. (ondertekend met: B.Talsma Prov Fryslan) - Niet vergeten: Relatie grondwaterbeheer – rioolbeheer

Afsluiting

In de terugkoppeling werden door Frank Lamé enkele aandachtspunten uit de graal gepakt en voorgelegd aan Ruud Cino van het ministerie van VROM. Opvallend was de oproep vanuit de diverse tafels om meer centrale regie en sturing. Deze gezamenlijkheid wordt wenselijk geacht om de decentralisatie van het bodembeleid beter vorm te geven.

Met de stalen ros op zoek naar de bodemgraal

Na afloop van de bijeenkomst beklom een groep van zo'n 20 koene deelnemers een stalen ros, om een fietstocht te maken door het landschap rondom 's-Hertogenbosch. Eveline Verbauwen en Jac Slikker onderhielden de fietsers tijdens de tocht met interessante toelichtingen op de verdedigingswerken, aardkundige waarden en het ontstaan van het landschap en het bodem- en watersysteem rondom de stad.

Iedereen die de fietstocht heeft moeten missen kan op de website de fietsroute terug vinden. In de 'Excursieflyer' zijn bovendien de toelichtingen kort samengevat.

Uit de fietstocht blijkt dat we een deel van de bodemgraal kunnen vinden in de historie. Met deze notie in het achterhoofd werd een leerzame dag in Brabant afgesloten.